Beroepenvorming in het domein van sport en bewegen: professional actieve leefstijl

Onderzoek naar een indeling in Sports & Education,
Sports & Wellness en Sports & Leisure

Jos Frietman
Gerda Koenraadt
Frank Peters

31 oktober 2007

KBA-projectnummer 2007.609

Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt

© 2007 Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt, Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt te Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photo print, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoud

1. Onderzoeksvragen en -opzet 1
1.1 Inleiding 1
1.2 Onderzoeksvragen 1
1.3 Onderzoeksopzet 1
1.4 Opbouw van dit rapport 3

2. Ontwikkelingen op het terrein van sport en bewegen 5
2.1 Schets van de belangrijkste ontwikkelingen 5
2.2 Naar een actieve leefstijl als kristallisatiepunt 6

3. Nadere typering van de clusters Sports & Education, Sports & Wellness en Sports & Leisure 9
3.1 Sports & Education 9
3.2 Sports & Wellness 12
3.3 Sports & Leisure 17

4. Mate van overlap tussen en naamgeving van de drie clusters 21

5. Match met opleidingenaanbod Fontys Sporthogeschool 27
5.1 Inleiding 27
5.2 Positionering huidige opleidingen 27

6. Samenvattende conclusies en aanbevelingen 29

Literatuur en documentatie 35

Bijlage 1 – Overzicht van geraadpleegde sleutelpersonen 37
Bijlage 2 – Overzicht van geraadpleegde beroepsbeoefenaren 38

1. Onderzoeksvragen en -opzet

1.1 Inleiding

Fontys Sporthogeschool (FSH) verzorgt een Hbo-opleiding op het terrein van Sport en Bewegen. In Tilburg is de opleiding gehuisvest, die zich richt op een beroep als docent Lichamelijke Opvoeding. In Sittard zijn de opleidingen (uitstroomdifferentiaties) ondergebracht, die voorbereiden op functies die zich kenmerken door het stimuleren van een duurzaam gezonde en actieve levensstijl. Deze functies bevinden zich veelal op het snijvlak van de sector Sport en Bewegen en andere maatschappelijke sectoren als Gezondheidszorg, Welzijn, Toerisme en Recreatie. Op grond van eigen marktverkenningen en signalen uit onder meer studentenstages heeft Fontys Sporthogeschool (FSH) de keuze gemaakt voor een strategische herpositionering van de bestaande opleidingen. Overwogen wordt het opleidingenaanbod in de volgende drie opleidingsclusters onder te verdelen:

- cluster 1 - *Sports & Education*;
- cluster 2 - *Sports & Wellness*;
- cluster 3 - *Sports & Leisure*.

Om deze herpositionering, i.c. de indeling in drie clusters nader te onderbouwen en te typeren heeft FSH door KBA Nijmegen onderzoek laten doen naar de beroepenvorming in het domein van sport en beweging.

1.2 Onderzoeksvragen

1. Welke ontwikkelingen doen zich voor in de (arbeids)markten binnen het domein van sport en bewegen? Welke empirische onderbouwing kan op grond daarvan gegeven worden voor de voorgenomen indeling van de FSH-opleidingen in de drie genoemde clusters Sports & Education, Sports & Wellness en Sports & Leisure?

2. Welke nieuwe combinaties van kerntaken en kerncompetenties, i.c. welke beroepscompetentieprofielen komen voor? En in welk stadium van de beroepenvorming bevinden zich deze BCP's?

3. In welke mate sluit het bestaande opleidingenaanbod Sport- en Bewegingseducatie van Fontys Sporthogeschool aan bij de onderzoeksbevindingen met betrekking tot de hiervoor genoemde onderzoeksvragen? Wat zijn de belangrijkste verschillen en overeenkomsten?

1.3 Onderzoeksopzet

Het onderzoek is uitgevoerd in drie fasen:

a) Voorbereidingsfase;
b) Empirische fase (literatuurstudie en interviews met sleutelfiguren en beroepsbeoefenaren);
c) Adviesfase.

Ad a) Voorbereidingsfase
Om in de empirische fase van het onderzoek vast te kunnen stellen of de voorgenomen driedeling in de opleidingen van Fontys Sporthogeschool een adequate vertaling is van ontwikkelingen binnen de relevante werkvelden is een eerste operationalisering van de drie clusters gemaakt. De beschrijvingen bevatten voor elk van de clusters informatie over het bereik en afgrenzing van de clusters, en relevante kenmerken van de beoogde beroepsuitoefening. Ze zijn in het onderzoek gebruikt als ingang voor de uitgevoerde documentanalyse, als selectiecriterium bij het identificeren van te interviewen sleutelpersonen en beroepsbeoefenaren, en als informatie vooraf ten behoeve van de interviews (topiclijst).

Het - op basis van de beschikbare profielen en van de gesprekken met sleutelfiguren en beroepsbeoefenaren - opstellen en verfijnen van beroepscompetentieprofielen (BCP's) in dit onderzoek steunt in belangrijke mate op een inmiddels beproefde maatwerktoepassing van het door KBA ontwikkelde 'COMBI-model'. Het COMBI-model is een methode voor het verzamelen van informatie over:

1. kernopgaven en kerndilemma's in de huidige beroepspraktijk en als afgeleide daarvan de beroepscompetenties waarvoor beginnende beroepsbeoefenaren in hun initiële opleiding toegerust dienen te worden;
2. strategische ontwikkelingen in beroepsinhouden, die van belang zijn voor de opleidingen en voor het bedrijfsleven, omdat ze doorwerken in de kernopgaven en kerndilemma's van de beroepspraktijk en in het verlengde daarvan ook in de beroepscompetenties en beroepsprofielen. Strategische ontwikkelingen vragen enerzijds om aanpassing van bestaande beroepsprofielen, anderzijds komen er nieuwe beroepsprofielen bij en verdwijnen sommige bestaande profielen.

De voorbereidingsfase is afgesloten met de selectie van de sleutelfiguren. Namen en contactgegevens zijn verkregen via FSH (zie Bijlage 1 voor een overzicht van de geraadpleegde sleutelfiguren).

Ad b) Empirische fase
De analyse in de voorfase van onder meer beleidsnotities van Fontys, de overheid en andere relevante organisaties in het werkveld (waaronder bijvoorbeeld zorgverzekeraars), alsmede van de meer algemene onderzoeksliteratuur heeft - redenerend vanuit de beoogde herindeling - een meer algemeen beeld opgeleverd van de voor onderzochte domein relevante ontwikkelingen in de samenleving en het arbeidsbestel.

In de empirische hoofdfase heeft verdere verdieping plaats gevonden door middel van allereerst een gespreksronde met sleutelfiguren. In de gesprekken heeft de aandacht zich geconcentreerd op het (verder) in kaart brengen van strategische ontwikkelingen in het werkveld en (de herkenbaarheid van) de daaruit voortvloeiende indeling in de drie clusters, alsmede op het ontstaan van nieuwe taak- en competentieclusters. Op basis daarvan is een zo eenduidig mogelijke beschrijving van de drie clusters opgesteld en zijn ruwe BCP's opgesteld. Voor wat betreft de BCP's is ook gebruik gemaakt van al bestaande BCP's, zoals opgesteld door NIZW en NISB, en - voor zover beschikbaar - van profielen die binnen de onderzochte instellingen/organisaties worden gehanteerd.

In een tweede, aansluitende gespreksronde met beroepsbeoefenaren heeft de focus vooral gelegen op het verfijnen van de informatie over de BCP's (Welke kerntaken en -competenties

zijn van belang?) en - in meer toetsende zin - op het verifiëren van het onderscheid in de drie clusters (Is de indeling herkenbaar? Houdt hij stand?). Namen en contactgegevens van de bij het onderzoek betrokken beroepsbeoefenaars zijn vooral verkregen via de sleutelfiguren (zie bijlage 2 voor een overzicht van de geraadpleegde beroepsbeoefenaren).

In het onderhavige rapport wordt verslag gedaan van de bevindingen van de voorbereidings- en empirische fase van het onderzoek. Verslaglegging over de adviesfase wordt in een later stadium toegevoegd.

Ad c) Adviesfase
In de laatste fase van het onderzoek wordt een match gemaakt tussen de ontwikkelde BCP's en het opleidingsprofiel van de bestaande SBE-opleiding (SBE is één opleiding met meerdere uitstroomprofielen) van Fontys Sporthogeschool. De uitkomsten van deze vergelijking zijn richtinggevend voor het door KBA op te stellen advies over de (her)inrichting en positionering van de bestaande SBE-opleiding (met de verschillende uitstroomprofielen). Afhankelijk van de onderzoeksbevindingen zal het advies meer of minder in de richting kunnen gaan van de beoogde indeling in drie clusters.

1.4 Opbouw van dit rapport

In het navolgende hoofdstuk 2 worden de in het onderzoek door middel van documentanalyse en gesprekken met sleutelfiguren en beroepsbeoefenaren opgespoorde ontwikkelingen op het terrein van sport en bewegen beknopt beschreven. Dat resulteert in een afbakening van het domein van sport en beweging in termen van de drie onderscheiden clusters Sports & Education, Sports & Wellness en Sports & Leisure. Daarna volgt in hoofdstuk 3 een nadere typering van de drie clusters. Die typering bestaat uit een inhoudelijke afbakening van de drie clusters, en per cluster uit het benoemen van de door de informanten genoemde beroepen of functies en uit een beschrijving van de BCP's voor de kernfuncties voor elk van de drie clusters. In hoofdstuk 4 wordt in gegaan op de mate van overlap tussen de clusters, evenals de vraag naar de herkenbaarheid voor het werkveld van de door FSH gekozen begrippenparen.
De match tussen de indeling in drie clusters met inbegrip van de (nieuwe) BCP's met het opleidingsprofiel van de SBE-opleiding komt aan de orde in hoofdstuk 5. Het hoofdstuk mondt uit in een advies wat dat betreft. Daarin worden ook aanbevelingen gedaan over de noodzaak of wenselijkheid van een macrodoelmatigheidsonderzoek. Het rapport wordt bij wijze van samenvatting afgerond met een hoofdstuk met de belangrijkste conclusies en aanbevelingen.

2. Ontwikkelingen op het terrein van sport en bewegen

2.1 Schets van de belangrijkste ontwikkelingen

Binnen de Nederlandse samenleving neemt het belang van sport en bewegen de laatste jaren steeds meer toe. Overheden op landelijk en lokaal niveau, bedrijven en individuen tonen zich steeds meer bereid om te investeren in sport en bewegingsactiviteiten. Deels wordt deze extra beleidsmatige en financiële aandacht voor sport en bewegen ingegeven vanuit sportintrinsieke waarden, deels vanuit meer instrumentele waarden als het bevorderen van een gezonde leefstijl, sociale cohesie en sociale integratie (cf. Bekhuis, 2006; Breedveld en Tiessen-Raaphorst, 2006).
Voorlopig hoogtepunt binnen het landelijke sportstimuleringsbeleid is de VWS-nota '*Tijd voor sport*' uit 2005 en de daaruit voortvloeiende opdracht aan de Alliantie School & Sport om te komen tot een plan van aanpak. Dat moet ertoe leiden dat in 2010 negentig procent van alle kinderen en jongeren dagelijks tijdens of na school een aanbod krijgt om te sporten en te bewegen.

Door KBA uitgevoerd onderzoek naar de vraag en aanbod van sport- en bewegingseducatoren (Schuit&Roelofs, 2006) laat in aanvulling hierop onder meer zien dat het maatschappelijke belang van sport en bewegen als middel voor het bereiken van andere doelen steeds breder wordt onderschreven. De altijd toenemende beleidsmatige en financiële *betrokkenheid van de overheid* bij sport en bewegen wordt van grote invloed geacht. Daarnaast leidt de toegenomen *individualisering* tot veranderingen in de vraag naar ondersteuning en begeleiding bij sport- en bewegingsactiviteiten, mede in relatie tot een steeds grotere behoefte aan een gezondere levensstijl. De toegenomen overheidsimpulsen en de zich verder doorzettende individualisering aan de vraagzijde leiden tot *kwantitatieve en kwalitatieve veranderingen* in het aanbod van sport- en bewegingsactiviteiten.
De vragen vanuit overheden op rijks-, provinciaal en lokaal niveau en vanuit de bedrijfsgezondheidszorg worden vooral vertaald in aangepaste sport- en bewegingsprogramma's, die specifiek gericht zijn op het bevorderen van sport en bewegen door individuen en groepen die daar uit zichzelf te weinig of niet toe komen (gehandicapten, ouderen, mensen met overgewicht, allochtonen, bepaalde categorieën werknemers). Individualisering leidt tot nieuwe vormen van sport- en bewegingsaanbod, die zich onder andere kenmerken door meer flexibiliteit en een lagere deelname aan sporten in verenigingsverband.

Ook in het onderhavige onderzoek zijn door de informanten gelijkluidende tendensen naar voren gebracht. Het belang van - en ook het belang dat gehecht wordt aan - sport en bewegen neemt absoluut toe. Mensen willen hun vrije tijd goed besteden, er - levensfase gerelateerd - het maximale uit halen. Daarnaast worden mensen zich meer bewust van hun gezondheid. Dat wordt onder meer zichtbaar in de sterk toenemende vraag naar personal trainers en een sterke groei van arbo-gerelateerde klanten van fitnesscentra. Er zullen nieuwe partnerships ontstaan tussen grote sportcomplexen en ziekenhuizen. Daarbij zullen onderdelen van het ziekenhuis ook fysiek verhuizen naar het sportcomplexen.
Interessant is dat de toenemende individualisering wordt beaamd, maar dat tegelijkertijd in het dagelijkse werk een tegenovergestelde tendens wordt gesignaleerd. Mensen kiezen er voor om

juist ook in groepsverband activiteiten te doen. Men wil klaarblijkelijk interactie, samen iets beleven in de sport in andere rollen dan in het dagelijkse leven.
Verder wordt opgemerkt dat de grenzen aan het vervagen zijn. Dat geldt zowel ten aanzien van de grenzen binnen het domein van sport en bewegen ('multi-leisure'), als voor de grenzen - de 'rafelranden' - met aanpalende domeinen zoals de gezondheidszorg en toerisme en recreatie. Deze tendens van het vervagen van de grenzen zet zich ook door in de zich ontwikkelende 'ketenfunctie' van sportverenigingen: van mono-disciplinair (gericht op het aanbieden van één tak van sport) naar multidisciplinair sport- en bewegingsaanbod. Het verschuiven van de functie van sportevenementen in de richting van ontmoetingsplekken voor business en voor andere groepen dan de primaire doelgroep past ook in dit beeld. De opkomst van 'side-programma's' om partijen met elkaar in contact te brengen (‘meet and greet’) is er een voortvloeisel van. Sport is het vehikel voor dingen eromheen.

2.2 Naar een actieve leefstijl als kristallisatiepunt

In het onderzoek van Schuit en Roelofs (2006) wordt geconstateerd dat de gesignaleerde vraag- en aanbodimpulsen op de (arbeids)markt van sport en bewegen leiden tot een *toenemende professionaliseringsbehoefte* van de beroepsuitoefening op het gebied van sport en bewegen. Met betrekking tot de beroepsuitoefening op het gebied van sport- en bewegingseducatie lijken zich functies af te tekenen op twee niveaus: op meer coördinerend, beleidsmatig niveau (verantwoordelijk voor de ontwikkeling en implementatie van het aanbod) en op meer uitvoerend niveau (verantwoordelijk voor een adequate begeleiding en aanpak van specifieke doelgroepen).

De bevindingen van het onderhavige onderzoek wijzen er op dat sport en beweging meer en meer in het teken van het breed onderschreven streven naar een actieve en gezonde leefstijl komt te staan. Deze 'ombuiging' naar actieve leefstijl wordt gekenmerkt door een geïntegreerde aanpak. De regievoering van het NISB op de aandachtsgebieden wijk, werk, zorg en school in het kader van het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen is er een sprekend voorbeeld van.
Parallel aan deze ontwikkelingen lijkt voor wat betreft de beroepsuitoefening, c.q. de beroepen in het domein van sport en bewegen te gelden dat de ingang ‘actieve leefstijl’ meer en meer hét overkoepelende of gemeenschappelijke kenmerk zal worden. Anders gezegd, dat de werkenden in het domein kunnen worden aangeduid als *Professionals Actieve Leefstijl*. Vanuit die gemeenschappelijkheid is er ruimte voor en behoefte aan specialisaties naar niveau en inhoud.

De door FSH gehanteerde indeling in de clusters Sports & Education, Sports & Wellness en Sports & Leisure lijkt daarbij op voorhand, mits recht gedaan wordt aan de evidente samenhang of overlap er tussen, een bruikbare ingang om die specialisaties te duiden en van elkaar te onderscheiden. De volgende figuur is er een schematische weergave van.

Figuur 1: Professionals actieve leefstijl

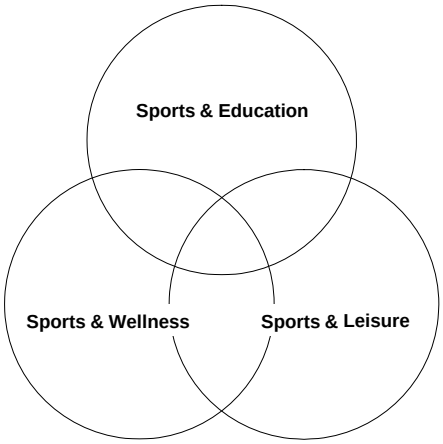

In het navolgende wordt - gebaseerd op empirisch onderzoek naar de verschijningsvormen op de (arbeids)markt - een nadere typering gegeven van elk van de drie clusters.

3. Nadere typering van de clusters Sports & Education, Sports & Wellness en Sports & Leisure

3.1 Sports & Education

Ontwikkelingen en afbakening
Binnen in de omgeving van het onderwijs doen zich de navolgende ontwikkelingen voor die van betekenis zijn voor het kenschetsen van het cluster Sports & Education. Afgezien van de geprognosticeerde personeelstekorten op de middellange termijn vooral voor het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs, gaat het om het volgende:

- met ingang van 1 augustus 2004 zijn afgestudeerden van de PABO-opleiding niet langer automatisch bevoegd voor het geven van bewegingsonderwijs in het primair onderwijs; het is daardoor niet langer vanzelfsprekend, dat groepsleerkrachten zelf het bewegingsonderwijs voor hun klas verzorgen;
- met ingang van 1 augustus 2006 zijn onderwijsinstellingen op grond van de Wet Beroepen in het Onderwijs (wet BIO) verplicht om integraal personeelsbeleid te voeren en worden door de rijksoverheid uitgedaagd om beter na te denken over de competenties waarover hun medewerkers dienen te beschikken bij het ontwikkelen, uitvoeren en evalueren van het onderwijs;
- onderwijs wordt in toenemende mate (cf. VWS-nota 'Tijd voor Sport' uit 2005) door de overheid beschouwd als een instrument om ervoor zorg te dragen dat kinderen en jongeren voldoende aan sport en bewegen toekomen en het belang van voldoende beweging ook in hun latere leven meenemen; ook in het kader van de brede-school-ontwikkelingen en het sportstimuleringsbeleid via de BOS-regeling nemen scholen een belangrijke plaats in;
- in het verlengde van het voorgaande punt: de Alliantie School en Sport heeft van VWS de opdracht gekregen om plannen te ontwikkelen om via het onderwijs kinderen en jongeren dagelijks deel te laten nemen aan sport- en bewegingsactiviteiten;
- scholen in het primair onderwijs worden met ingang van 1 augustus 2007 verplicht op grond van de motie Van Aartsen/Bos om zorg te dragen voor voor-, tussen- en naschoolse opvang van hun leerlingen;
- de tendens naar intensivering van de samenwerking tussen sportverenigingen en scholen;
- de opkomst van brede scholen en de deels daarmee samenhangende ontwikkeling van sport- en bewegingsactiviteiten in de driehoek buurt – onderwijs – sport (BOS).

De respondenten tonen zich bezorgd over de veranderingen in de bevoegdheid van PABO afgestudeerden met betrekking tot de kwaliteit van LO op de basisschool. Veelal is een vakleerkracht te duur en is het een geworstel de lichamelijke opvoeding te verzorgen voor de basisschoolleerlingen. De belangrijke waarden van bewegingsonderwijs en de pedagogische elementen worden frequent benoemd. Termen als '*je moet het paard niet achter de wagen spannen'* geven uiting aan het belang van preventieve maatregelen om in een heel vroeg stadium bij jonge kinderen een gezond leefpatroon bij te brengen en het plezier, de fun van bewegen bij brengen. Hoe ouder een kind is hoe meer (psychologische) last een kind van bijvoorbeeld overgewicht krijgt en hoe moeilijker het is een kind te helpen.

Door de geraadpleegde sleutelfiguren wordt - tegen de achtergrond van het toenemend belang dat rijk en gemeenten hechten aan sport en bewegen gekoppeld aan onderwijs - met name gewicht toegekend aan de opkomst van brede scholen, de ontwikkeling van sport- en bewegingsactiviteiten in de driehoek Buurt-Onderwijs-Sport (BOS) en de intensivering van de samenwerking tussen sportverenigingen en scholen.

Volgens het NISB ligt de aandacht komende jaren (2007-2010) op de daadwerkelijke effecten van de BOS-programma's voor de jeugd. BOS staat al jaren symbool voor de samenwerking als noodzakelijke voorwaarde om achterstanden in sport en beweging van scholieren en jongeren aan te kunnen pakken. In totaal zijn aan 226 gemeenten BOS-projecten toegekend. Meer dan de helft van alle gemeenten is actief in BOS-projecten en een toenemend aantal heeft BOS-beleid. Naast de bevordering van sport en bewegen als dagelijkse activiteit moet het rendement zichtbaar worden in opvoeding, onderwijs en sociale integratie. Op plekken waar jongeren veel tijd doorbrengen (zoals de school, de opvang, de vereniging, de buurt) worden zij letterlijk aangesproken op hun beweeggedrag.

Op grond van bovenstaande staat *Sports & Education* voor het leggen van een *basis* voor een actieve leefstijl. Het heeft evident betrekking op het domein van de (docenten) lichamelijke opvoeding. En speelt daarnaast in de tendens naar intensivering van de samenwerking tussen sportverenigingen en scholen, de opkomst van brede scholen en de deels daarmee samenhangende ontwikkeling van sport- en bewegingsactiviteiten in de driehoek buurt – onderwijs – sport (BOS).

Figuur 2. Sports & Education

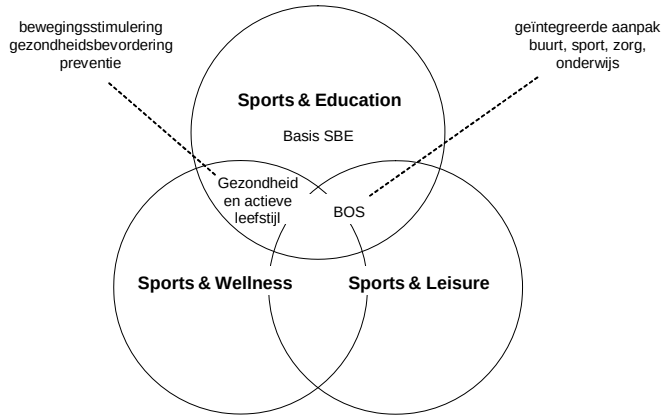

Kernprofiel Sports & Education

Voor de docent lichamelijke opvoeding nieuwe stijl leiden deze ontwikkelingen tot significante veranderingen van het BCP. Naast de reguliere taken en de daarvoor noodzakelijke competenties zal de docent lichamelijke opvoeding meer en meer in de rol van ‘verbindingsofficier’ een

brug dienen te slaan naar (de keten van) de buurt, de sportverenigingen en de zorg[1]. Het vraagt om een verbreding van de ALO opleiding, onder meer door de koppeling te maken naar het kunnen organiseren en begeleiden van naschoolse activiteiten. Van de nieuwe docent worden competenties vereist als: gedragsbeïnvloeding, verleiding 'coping gedrag' en het aangrijpen van met elkaar verweven situaties / contexten om de leefstijl te beïnvloeden. Daarnaast dient de docent lichamelijke opvoeding soepel te kunnen omgaan met mensen, gevoelig en sociaal vaardig te zijn, creatief te zijn in bedenken van gevarieerd aanbod aan sport/beweegactiviteiten en kennis te hebben van andere culturen en van andere manieren van communicatie. Onconventionele methoden gebruiken om jongeren te verleiden tot fysieke activiteit (denk aan: sportverenigingen met vrije inloop, inspelen op 'zap gedrag' van de jongeren, ze laten meedoen met brede variëteit aan sporten, powertraining, streetdance). Daar waar jonge talenten begeleid worden en niet thuiswonend zijn, ontstaat een nieuwe combinatie functie: opvoeder /coach. Het wordt zijn of haar taak om samen met anderen bij te dragen aan een blijvende gedragsverandering bij de jongeren om te blijven bewegen, om een actieve leefstijl te ontwikkelen. Kortom, om hen te '*Bewegen tot bewegen!*'.

Naast het beroep van docent lichamelijk opvoeding, dat in dit onderzoek overigens verder buiten beschouwing blijft, worden in relatie tot de driehoek buurt – onderwijs – sport de volgende nieuwe functies genoemd:
- Accountmanager onderwijs
- Coördinator sportbuurtwerk
- BOS coördinator / projectleider BOS
- Coördinator Sportbuurtwerk.

Op grond van de gesprekken met de sleutelfiguren en de beroepsbeoefenaren kan het kernprofiel van dat type functionarissen in het cluster Sports & Education als volgt worden getypeerd[2].

Typering *kerntaken* cluster Sports & Education (ontleend aan profiel BOS-coördinator/-projectleider):
- implementeren van het projectplan voor de uitvoering van de BOS-projecten;
- vormgeven en onderhouden samenwerking tussen de betrokken partijen, vastleggen in convenanten;
- opzetten en voorzitten van overleg- en evaluatiemomenten op zowel beleids- als uitvoerend niveau;
- zorgdragen voor de externe en interne communicatie van de projecten richting doelgroepen (nieuwsbrief, lokale pers) en richting gemeente;
- coördineren van de uitvoering van de BOS-projecten;
- eindverantwoordelijk voor nul-, tussen- en eindmeting;
- bewaken en sturen van de voortgang van de uitvoering (monitoring);
- verankeren BOS-projecten in regulier beleid;
- bewaken van de samenhang en integraliteit.

Naar de toekomst toe zullen de taken die verband houden met het initiëren van nieuwe activiteiten (bedrijfsmatige component), het stimuleren van de samenwerking tussen de diverse partijen

1 Zie voor een beschrijving van het BCP vande docent lichamenlijke opvoeding: FSH (2006). Opleidingscompetentieprofiel Sport- en bewegingseducatie (SBE). Leraar lichamelijke Opvoeding (LLO). Tilburg: Fontys Sporthogeschool.

2 Zie voor een meer uitgebreide beschrijving van het beroepsprofiel van de Coördinator Sportbuurtwerk onder meer het door het NIZW opgestelde profiel (Luijkx en Vlaar, 2004).

(netwerkfunctie) en de interactie met de diverse doelgroepen (communicatie) - meer nog dan de coördinatie en voortgangsbewaking van de feitelijke activiteiten - aan gewicht winnen.

Typering *kerncompetenties* cluster Sports & Education (ontleend aan profiel BOS-coördinator/-projectleider):
- heeft affiniteit met sport en bewegen;
- kennis en ervaring binnen de wereld van sport en bewegen in de brede zin (integraal kunnen denken; op de hoogte zijn van relevante ontwikkelingen);
- kennis van de doelgroepen (met name buurt-, onderwijs en sportorganisaties) en van andere culturen;
- projectmanagementvaardigheden en probleemoplossend vermogen;
- analytisch vermogen voor het signaleren van knelpunten en het vertalen hiervan in een advies of naar (nieuw) beleid;
- goede communicatieve vaardigheden, zowel mondeling als schriftelijk;
- praktische en resultaatgerichte instelling;
- proactief, flexibel, creatief, alert en zelfstandig;
- sterk ontwikkeld organisatie vermogen;
- oog voor samenwerken; netwerker en bruggenbouwer.

3.2 Sports & Wellness

Ontwikkelingen en afbakening
De focus van de ontwikkelingen op het terrein van sport en bewegen gaat naar ‘de actieve leefstijl’, waarbij gedragsbeïnvloeding van actieven en inactieven centraal staat. Het cluster Sports & Wellness is gericht op het ontwikkelen van een actieve leefstijl, die bijdraagt aan de kwaliteit van leven en aan een gevoel van welzijn.
Het begrip ‘wellness’ is vooralsnog echter nog een lastig en ongrijpbaar begrip. De informanten uit dit onderzoek zijn onverdeeld in hun mening dat het cluster Sports & Wellness een *gezondheidsconnotatie* heeft. Maar het bestrijkt, en daar zijn de informanten heel expliciet over, *niet* het (sport)medisch domein. De klanten in het cluster Sports & Wellness zijn geen patiënten, het betreft in principe gezonde mensen. Mensen komen er terecht nadat het traject van sportgeneeskundige en sportfysiotherapie is afgerond. Het doel van deze groep mensen is het bestendigen en consolideren van een bereikt resultaat. Het cluster Sports & Wellness heeft daarmee als doel de ‘functionaliteit’ van de klant verbeteren: de doelgroep naar een hoger well-ness niveau en gezondheidsniveau te brengen. Wel bestaan er samenwerkingsverbanden met SMI‘s en medisch specialisten, diëtisten/ gedragspedagogen. Een fitness centrum kan bijvoorbeeld fysiotherapie inhuren als extra service voor de klant of doorverwijzen naar podotherapeuten.

Het gaat in het cluster Sports & Wellness om een vrije keuze. Verschillende informanten maken in dit verband het onderscheid tussen ‘movers’ en ‘non-movers’. Binnen het cluster Sports & Wellness is sport een middel om een ander doel te bereiken en moet een deel van de doelgroep (de non-movers) ‘bij de hand gepakt’ worden.
Een ander onderscheid is dat tussen de ‘softe’ en de ‘harde’ kant van het wellnessconcept. Het softe is te kenschetsen met termen als welbevinden, luxe, passief genieten, etc. Bezien vanuit termen als fysiek/lichamelijk actief, training en sport en bewegen zal het cluster Sports & Wellness vooral met de harde kant van de wellness worden geassocieerd.

Dat het begrip ‘wellness’ een lastig en ongrijpbaar begrip is kan worden geïllustreerd aan de hand van enkele citaten uit de interviews.

- ‘Laten we eerst maar eens aan leisure wennen’
- ‘De omschrijving zoals Fontys geeft van wellness klopt volgens mij ook niet, ik zou daar over moeten nadenken’
- ‘Niemand zit te wachten op vage studies en als werkgever weet je niet meer wat ze kennen, het diploma wordt minder waard’
- ‘Met de definities wellness en leisure heb ik moeite, het gaat om accent verschillen, beide gaan om welbevinden, welke insteek kies je, welke rol en verbinding ga je leggen’
- ‘Er bestaat wel spanning tussen wellness en leisure. Het is nodig een duidelijke keuze maken’
- ‘Merkt op: werken aan je gezondheid doe je toch ook in je vrije tijd’
- ‘Weer een koersverandering? Het is nodig dat FSH een definitie geeft over ‘Sports & Wellness’
- ‘Ik gebruik niet graag de term wellness, en zal dat in mijn werk ook niet doen’
- ‘Kijk naar de naamgeving van een fitness tijdschrift, ook hier worstelt men met de vraag of het leisure of wellness moet zijn’
- ‘Voor de student en voor de markt is het nodig het studiegebied goed af te bakenen en het bij de herstructurering een eigen smoel geven’
- ‘Ik zie wellness als leisure zonder de toeters en de bellen ervan’

En ook Sigmund mengt zich in de discussie (De Volkskrant, 29-5-2007):

Een nieuwe trend in de fitness branche is volgens verschillende informanten de behoefte aan persoonlijke begeleiding en de behoefte aan kwalitatieve begeleiding in de vorm van sportbeweegadvies, persoonlijke training, testen en meten. Binnen het cluster Sports & Wellness komen de Personal Trainer, de Coach of de Wellness Sporttester tegemoet aan deze individuele hulpvragen. Onderstaand citaat uit één van de interviews geeft kernachtig weer waar het bij de Personal Trainer om gaat: het motiveren van mensen om hun persoonlijke sport- en bewegingswensen (blijvend) te realiseren.

> *‘Een Personal Trainer is iemand die op basis van zijn vakkennis en vaardigheden in staat is om, in het kader van preventie, een deskundig en individueel beweegadvies en trainingsplan op te stellen en daarin persoonlijk direct of indirect te begeleiden, gebaseerd op de individuele mogelijkheden van de klant, om zo bewegen te integreren in het dagelijks leven, met als doel de individuele doelstelling van de klant te helpen realiseren.*

Door middel van continue begeleiding en functioneel trainen wordt het maximale uit de training gehaald, waardoor doelstellingen op een snellere, interactieve en leuke manier behaald worden.'

De bedrijfsvoering van fitnesscentra kenmerkt zich door een steeds verder doorgevoerde professionalisering, een sterkere structurering, een grotere nadruk op de sales en door de toenemende concurrentiestrijd. Ook is een tendens tot specialisering waarneembaar. Daarmee probeert men zich te profileren en te onderscheiden ten opzichte van andere centra.

Nieuwe doelgroepen zijn kinderen met overgewicht en projecten voor achterstandsjeugd. Het overheidsbeleid, zorgverzekeraars, GGD, Achmea Groep en HARTSLAG stimuleren deze ontwikkeling en bieden gesubsidieerde preventieve gezondheidsprogramma's aan (b.v. BOS subsidie). Ook worden speciale programma's gericht op arbeidsintegratie en op bedrijven uitgevoerd, vaak in groepsverband. Er wordt een sterke groei verwacht van arbo/reïntegratie gerelateerde klanten.

Figuur 3. Sports & Wellness

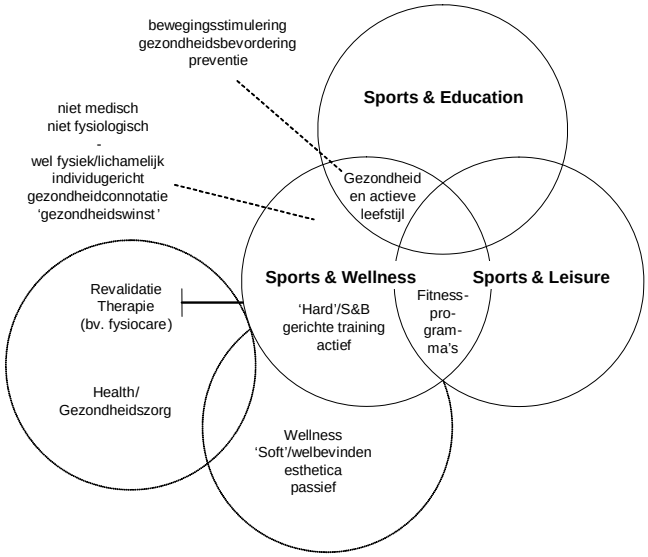

Kernprofiel Sports & Wellness

Functionarissen werkzaam in het cluster Sport & Wellness hebben paramedische vakinhoudelijke kennis en affiniteit met de zorgsector. Het zijn mensen die open en communicatief zijn, gericht op cliënt en cliëntgroepen, en die agogisch en psychologisch inzicht paren aan ondernemingszin. De functionaris in het cluster Sport & Wellness is veelzijdig en blijft zich ontwikkelen. Het is een spin-in-het-web functie, een bruggenbouwer naar andere partners. Hij/zij volgt op de voet innovaties in bedrijven en zorg en welzijn. Zo worden steeds vaker voor speciale doelgroepen preventieve sportprogramma's uitgevoerd, die gestimuleerd worden door de overheid, zorgverzekeraars, Arbo-diensten, re-integratiebedrijven en GGD's. Deze programma's richten zich bijvoorbeeld op kinderen met overgewicht, veelal uit achterstandsgroepen. Hierbij wordt de sport als middel ingezet: sport en bewegen ter bestrijding van overgewicht ter bevordering van een gezond leven, versterken van sociale cohesie et cetera.

De werksetting is de private sector en de overheid en semi-overheid (ook in het bijzonder onderwijs mytyl en tytyl scholen), en voorts buurthuizen, fitness centra, gezondheidscentra, revalidatiecentra. Naar verhouding vinden de activiteiten vaak intramuraal plaats.
De informanten zien de navolgende, sterk uiteenlopende, nieuwe functies ontstaan. De naamgeving daarvan is overigens (nog) niet eenduidig:
- trainer (hbo-niveau)
- bewegingsconsulent/-consultant / personal trainer
- wellness sporttester
- wellness trainer (hbo-niveau)

Op grond van de gesprekken met de sleutelfiguren en de beroepsbeoefenaren kan het kernprofiel van de functionarissen in het cluster Sports & Wellness als volgt worden getypeerd.

Typering *kerntaken* binnen het cluster Sports & Wellness:
- methodisch werken met cliënten en cliëntgroepen: begeleiden, ondersteunen en motiveren;
- begeleiden van individuen en groepen (individu- én groepsgericht);
- afnemen van sporttests;
- geven van gestructureerde, analytische sportconsulten, verzorgen van sportintakes en maken van trainingsschema's op maat;
- analyseren van (de kwaliteit) van het aanbod;
- werken aan de kwaliteit van het eigen aanbod (teamwork);
- maakt als leidinggevende (jaar)planningen;
- volgen van de ontwikkelingen op het eigen vakgebied en op andere relevante terreinen, en op kritische wijze vertalen ervan naar de eigen (beroeps)situatie (ook uit oogpunt van concurrentie);
- waarnemen maatschappelijke, politieke en beleidsmatige ontwikkelingen en nemen van initiatieven om nieuwe wegen in te slaan;
- zicht houden op relevant wetenschappelijk onderzoek en vertalen ervan naar de eigen beroepspraktijk.

Afhankelijk van de werksetting behoren leidinggevende en/of marketingachtige taken (o.a. begeleiden van professionals als 'people manager', opstellen businessplannen, maken van marktanalyses) juist meer of minder tot het takenpakket. Naar de toekomst toe zal het methodisch werken met cliënten en cliëntgroepen echter onverkort de kerntaak in dit profiel blijven. Opgemerkt wordt dat omwille van de continuïteit van de deelname het groepsgericht werken in veel situaties aan belang zal toenemen.

Typering *kerncompetenties* binnen het cluster Sports & Wellness:
- heeft affiniteit met sport en bewegen;
- beschikt over voldoende paramedische kennis op het gebied van: reanimatie, anatomie, fysiologie, pathologie;
- houdt eigen kennis en vaardigheden up to date;
- heeft in contacten met cliënten en cliëntgroepen, empathie, is individu- en klantgericht;
- kan met groepen werken;
- is sociaal en communicatief vaardig;
- heeft psychologisch inzicht (bijvoorbeeld in het benaderen van kinderen met obesitas);
- beschikt over (ped)agogische kwaliteiten;
- heeft praktijkervaring;

- beschikt over (elementaire) juridische, fiscale, financiële en administratieve kennis;
- moet marktgericht kunnen denken, commerciële kennis hebben en de durf hebben als zelfstandige te werken;
- kan in complexe situaties als spin in web acteren;
- is in staat netwerken te onderhouden;
- kan efficiënt schakelen tussen verschillende partners.

Illustratie van een beroepsprofiel in het cluster Sports & Wellness

Wellness Sporttester

Een Wellness Sporttester werkt in een Wellness Testcentre.
Een Wellness Testcentre is een test & trainingsconcept ter ondersteuning van (para)medici, fitnessondernemers en personal trainers. Het Wellness Testcentre vindt zijn oorsprong in de begeleiding van topsporters. Het belangrijkste onderdeel van een Wellness Testcentre is een sporttest-unit binnen een sportschool, fysiotherapiepraktijk of gezondheidsinstituut waar sporttesten op medisch-wetenschappelijk verantwoorde wijze uitgevoerd kunnen worden. Om de kwaliteit te waarborgen werkt elk Wellness Testcentre volgens gestandaardiseerde wetenschappelijke testmethodes en wordt er gebruik gemaakt van geavanceerde sportmedische testapparatuur.

Tijdens de sporttest wordt een deelnemer op zestien punten onderzocht. Samen vormen de scores op alle onderdelen de Wellness Score. Dit is een getal van twee tot tien dat kan dienen als stimulans voor verdere training, als fysieke controle van de deelnemer en als therapeutisch evaluatiemiddel. De tests zijn bedoeld ter ondersteuning van gezondheid en welzijn. Bedrijven kunnen terecht bij een Wellness Testcentre om de conditie van hun werknemers in kaart te laten brengen. Op basis van de resultaten van het fitness sportonderzoek kunnen aan werknemers trainingsprogramma's aangeboden worden die exact aansluiten op de werkbelastingen. Kansen op ‘overtraining’ verminderen.

Een Wellness Sporttester voert de volgende kerntaken uit:
- neemt zelfstandig sporttests af volgens het Wellness Testcentre protocol.
- geeft analytische sportconsulten, verzorgt sport(medische) intakes
- maakt trainingsschema’s op maat
- kan testresultaten vertalen naar persoonlijke trainingsschema’s waarin het conditierapport, doelstelling, belastbaarheid én de beroepssituatie van de persoon als leidraad dienen
- kan cardio-, fitness-, loop- en indoor roeiprogramma’s methodisch aanbieden
- kan adviezen geven en maatregelen ter preventie van blessures
- kan een analyse maken van de motoriek van de werknemers in hun beroepsfunctie
- kent de procedures aangaande veiligheid, hygiëne en medische verantwoording
- begeleidt de aansturing en opleiding van Wellness Trainers (MBO niveau)

De Wellness Sporttester beschikt over de kerncompetenties:
- heeft kennis en inzicht op het gebied van sporttests en training leer
- kan standpunt betreffende het nut van sporttests verwoorden
- kennis van procedures aangaande veiligheid, hygiëne en medische verantwoording
- bezit kennis en inzicht op het gebied van sporttests en training leer
- heeft interesse voor innovatieve activiteiten
- heeft correcte attitude en oprechte interesse in de cliënt
- heeft een open en sociale persoonlijkheid
- kan functioneren als coördinator tussen sportschooleigenaar, personal trainer en (para)medici

3.3 Sports & Leisure

Ontwikkelingen en afbakening
Bij Sports & Leisure gaat het om *de invulling* van een actieve leefstijl, om deel te nemen aan een actieve belevenis als onderdeel van een actieve leefstijl. Fontys Sport Hogeschool hanteert de volgende omschrijving van Sports & Leisure: *'Alle fysieke /sportieve activiteiten, die we in de vrije tijd uitvoeren, die ons iets laten beleven waardoor we ons lekker voelen en een bijdrage leveren aan een actieve leefstijl.'* Activiteiten die een bijdrage leveren aan ontspanning, recreatie en ontsnapping aan de dagelijkse sleur (document: *Afbakening begrip Leisure*, FSH).

De informanten kunnen zich unaniem vinden in deze omschrijving. Ze geven wel enkele aanvullingen. Zo wordt het belang van 'het plezier beleven' binnen het cluster Sports & Leisure benadrukt. Men ziet de activiteiten binnen het cluster echter ook als een middel om de sociale cohesie te versterken en/of criminaliteit te verminderen. Volgens de informanten omvat het cluster Sports & Leisure alles wat met actieve recreatie, sportieve evenementen, reizen en toerisme te maken heeft. Het komt het welzijn (wellness) van de mens ten goede komt. Er wordt een tijdsbeeld geschetst waarin vrije tijd een steeds schaarser goed wordt. Of wellicht wat preciezer geformuleerd: een tijdsbeeld waarin mensen meer keuzemogelijkheden hebben om hun vrije tijd in te vullen. In die situatie doen mensen steeds vaker een beroep op professionals om deze schaarse vrije tijd voor hen te managen. Daarbij wordt de vraag naar kwaliteit en luxe steeds belangrijker. Trends schieten alle kanten op, de wisselingen gaan snel. Als ondernemer is het de kunst keuzes te maken en niet achter elke trend aan te gaan. Zo heeft één van de onderzochte organisaties het skaten en nordic walking aan zich voorbij laten gaan, omdat '*je weet dat je te laat bent als je producten bij de Aldi ziet*'.

Als reactie daarop worden steeds meer mengvormen en samenvoegingen van activiteiten aangeboden. Klanten willen compacte, 'multi-leisure' ervaringen opdoen. Zo is bijvoorbeeld het wandelen 'sec' saai en zijn er nu GPS speurtochten ontwikkeld met een gecombineerd winkel/musea/restaurant bezoek. Het betreft vooral commerciële buitenactiviteiten en typerend is de geografische onbegrensdheid. Voorbeelden zijn: grote sportevenementen, vakantieparken, campings, strandbad, dagrecreatie, actieve schoolreisjes, buitensport, recreatiewereld, pleasure world (Efteling), raften in de Ardennen, golfen, lasergun, bowlen, bergbeklimmen, skelteren, wandelen in mergelgrotten, en dan combinaties in alle vormen en maten. Vaak betreft het activiteiten waar alle zintuigen geprikkeld worden. Sportevenementen worden vooral evenementen met een groot aanbod van activiteiten op sociaal en commercieel gebied. Het zijn ontmoetingsplaatsen geworden voor verschillende groepen mensen.

De informanten geven aan dat veel sportverenigingen het aanbod van producten niet hebben aangepast aan de hierboven beschreven ontwikkelingen en dat die logge verenigingen nog steeds hetzelfde concept aanbieden. Steeds vaker komt de markt met een gebundeld aanbod. Grote commerciële organisaties en grote sportieve ondernemingen bieden samen met partners uit verschillende sectoren (onderwijs, zorg, sport etc.) een totaalconcept aan. Een illustratie hiervan is het Leisure park in Landgraaf, Limburg. Sport wordt gekoppeld aan andere doelen dan de sport zelf.

Doelgroepen zijn particulieren, kinderen en volwassenen. De informanten signaleren een duidelijke toename van koopkrachtige ouderen als klantengroep. Het zijn zonder uitzondering mensen die zoeken naar nieuwe uitdagingen, die grenzen willen verleggen.

Figuur 4 – Sports & Leisure

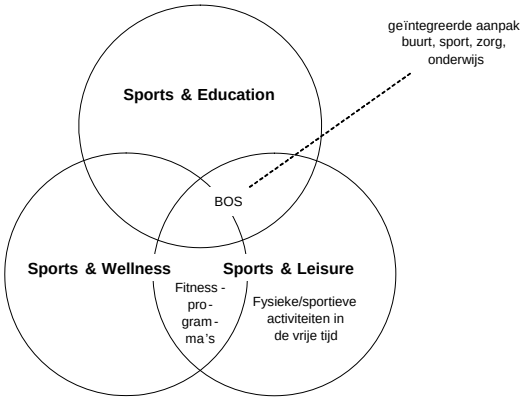

Kernprofiel Sports & Leisure

De arbeidsmarkt voor functionarissen binnen het cluster Sports & Leisure is volgens de informanten niet zozeer een groeimarkt, want de buitensport en natuursportmarkt is aardig verzadigd. De ontwikkeling zal vooral gaan naar het verbeteren van de kwaliteit van de aangeboden producten. Ook bij non-profit organisaties kunnen afgestudeerden werk vinden: bij overheid en semi-overheid (scholen).

Voor werkenden in dit cluster is politieke affiniteit en strategisch kunnen denken een absolute vereiste. Het is belangrijk de ontwikkelingen op lokaal, provinciaal en landelijk niveau scherp te volgen. Om succesvol te zijn moeten mensen gemobiliseerd worden en moet een netwerk gecreëerd worden, opdat in de toekomst plannen gerealiseerd kunnen worden. Functionarissen in het cluster Sports & Leisure zijn vooral werkzaam als vrije ondernemers of als ondernemende werknemers gericht op het uitvoeren van strategische managementtaken. Vaak is samenwerking met de overheid en andere partijen aan de orde.
Voor de uitvoering van het werk dienen de werkenden in dit cluster te beschikken over veel sporttheoretisch en sportpraktische bagage. Dit ongeacht of ze ook zelf als sportinstructeur actief zijn. Alleen het hebben van affiniteit met sport is niet voldoende.

In het onderzoek is een grote diversiteit aan functies aangetroffen[3]:
- Leisure manager
- Product Ontwikkelaar
- Project Manager
- Fitness Manager
- Verenigingsmanager
- Beleidsmedewerker sportstimulering
- Bewegingsconsulent
- Innovation Manager
- Projectleider
- Hoofd Productieontwikkeling
- Sport Manager
- Verenigingsadviseur
- Sportconsulent
- Instructeur

3 Zie (voor aanvullingen) ook: Haasakker, C., H. Timmermans en K. Daenen (2005). Beroepsprofiel SBE (concept). Tilburg: Fontys Sporthogeschool.

Op grond van de gesprekken met de sleutelfiguren en de beroepsbeoefenaren kan het kernprofiel van de functionarissen in het cluster Sports & Leisure als volgt worden getypeerd.

Typering *kerntaken* cluster Sports & Leisure
- ontwikkelen innovatieve activiteiten op basis van het aanvoelen van de relevantie van nieuwe trends;
- vertalen van kansen naar plannen en beoordelen van plannen haalbaarheid;
- managen van de schaarse vrije tijd van cliënten;
- verzorgen van maatwerk (de klant is koning);
- coördineren van sportactiviteiten (maken van keuzes);
- maken van aansluitende, opeenvolgende plannen met het doel de cliënt aan het bedrijf te binden;
- geven van leiding;
- aansturen van een team en aantrekken competente mensen;
- aandragen van ideeën en deze door de juiste mensen laten uitvoeren;
- inhuren van specialisten;
- halen van commerciële doelen (marktgericht handelen, verkopen van producten);
- maken van en adviseren over plannen;
- opstellen van financieel verantwoorde businessplannen;
- beheren sportaccommodatie en verstrekken materiaaladvies;
- managen van projecten.

Hoewel het accent in de beroepspraktijk doorgaans zal liggen bij de strategische managementtaken, zal het in het dagelijks werk – zeker in het MKB – veelvuldig voorkomen dat ook operationele, uitvoerende taken (waaronder bijvoorbeeld het beheren van een sportaccommodatie) worden waargenomen. De toekomst lijkt echter te liggen bij het strategische: het zicht houden op trends en ontwikkelingen en het adequaat reageren op kansen in de markt.

Typering *kerncompetenties* cluster Sports & Leisure
- heeft affiniteit met sport en bewegen;
- heeft gedegen theoretische en praktische kennis op het gebied van bewegingsactiviteiten;
- ontwikkelt zich continue op zijn/haar vakgebied, bezoekt beurzen en leest vakliteratuur;
- anticipeert op vernieuwingen, voelt aan wat er leeft in de maatschappij en hoe vernieuwingen passen in de tijd;
- straalt enthousiasme uit, is dynamisch, heeft ambitie en wil risico's nemen;
- is stressbestendig, creatief en klantvriendelijk;
- is een 'doener' (buitenmens en praktisch ingesteld / praktijkgericht);
- is een entertainer/ overdrachtskunstenaar;
- is zelfstandig en verantwoordelijkheidsvol;
- maakt slagvaardige keuzes en schat risico's goed in;
- moet onder tijdsdruk kunnen werken en op het juiste moment kunnen pieken;
- is accuraat;
- kan mensen verleiden tot activiteiten binnen een methodisch didactisch kader;
- kan groepen toespreken en hun gedrag beïnvloeden;
- heeft kennis van de doelgroepen en kan zich inleven in andere culturen;
- kan snel schakelen tussen partners op verschillend sociale niveaus;
- is een goede organisator en kan gestructureerd, planmatig werken;
- heeft ondernemingszin en durft een bedrijf te beginnen;

- is analytisch, heeft financiële en bedrijfsmatige kennis;
- kan marktgericht handelen en denken en is commercieel competent;
- kan samenwerken met andere partijen met een andere bedrijfscultuur.

Illustratie van een beroepsprofiel in het cluster Sports & Leisure

Locatie Manager Bergsportcentrum

De Locatie Manager (LM) is eindverantwoordelijk binnen het bergsportcentrum.
Hij is het lokale gezicht, bewaker van de missie, aanspreekpunt voor het landelijk management, medewerkers, klanten en coach voor leerwerkers. Verder is de LM een enthousiast (klim)bergsporter die regelmatig in een klimcentrum en in de bergen is te vinden.
Hij stuurt een Coördinatie Team (CT) aan, waarbinnen een ieder belast is met zijn eigen specialisme. Dit CT bestaat uit een professional die verantwoordelijk is voor o.a. de horeca en enkele leerwerkers (studenten niveau 4 Sport en Bewegen) die voor één jaar verbonden zijn aan het bergsportcentrum. Onder supervisie van de LM is dit CT verantwoordelijk voor de aansturing / uitvoering van de dagelijkse gang van zaken binnen het bergsportcentrum. Taken van dit CT zijn o.a. lokale verkoop en marketing, horeca, activiteiten, route bouwen en administratie.
Het betreft een fulltime (40 uur) functie met een vaste standplaats. De Locatie Manager werkt regelmatig 's avonds en in het weekend.

Profielschets
- HBO denk- en werkniveau
- Affiniteit met de (klim)bergsport wereld (zelf actieve indoor / outdoor klimmer)
- Heeft er plezier in om het klanten naar de zin te maken (bediening, sfeer etc.)
- Streeft naar een hoge klanttevredenheid
- Staat open voor feedback van collega's en klanten, distilleert hier verbeterpunten uit en brengt deze vervolgens ook in praktijk
- Heeft oog voor presentatie, normen en waarden, kwaliteit, veiligheid, hygiëne en detail
- Denkt samen met de overige LM (landelijk) mee over het algemene beleid / missie binnen de MN bergsportcentra
- Aantoonbare sociale, pedagogische, commerciële en leidinggevende vaardigheden
- Kan zelfstandig werken en verantwoordelijkheid dragen
- Heeft kennis en ervaring met het afhandelen van financiële administratie
- Uitgebreide ervaring in het werken in een geautomatiseerde omgeving (telefoon, netwerk)
- Bij voorkeur in het bezit van EHBO, BHV en Sociale Hygiëne
- Is bereid om regelmatig 's avonds te werken, in het weekend en op onregelmatige tijden

Bron: www.mountain-network.eu

4. Mate van overlap tussen en naamgeving van de drie clusters

In het document *Fontys Sporthogeschool 'in beweging'* (Bakker, Hillege, 2006) wordt het belang van het onderscheidend vermogen van de clusters ten opzichte van elkaar beschreven. Dat vraagt om een eenduidige omschrijving van de *begrippenparen* Sports & Education, Sports & Wellness en Sports & Leisure.

Uit het voorafgaande kan worden opgemaakt dat die eenduidigheid, als gevolg van de gepercipieerde overlap tussen de begrippen wellness en leisure, niet vanzelfsprekend is. Het blijkt dat de begrippenparen nog onvoldoende worden geassocieerd met het begrip 'Sports'. Anders gezegd, de begrippen 'Wellness', 'Leisure' en 'Education' zijn bepalend voor de inhoud die men aan de begrippenparen toedicht. Tegelijkertijd herkennen de informanten zich inhoudelijk wel in de driedeling, zowel voor wat betreft de afbakening ervan als wat betreft de beschreven kernprofielen van de functionarissen in de drie clusters. Het vraagstuk van de eenduidigheid lijkt daarmee dan ook vooral een terminologische (en marketingtechnische!) kwestie.

In onderstaande, samengestelde figuur wordt door middel van de cirkel rond de drie clusters Sports & Education, Sports & Wellness en Sports & Leisure tot uitdrukking gebracht dat het in feite gaat om één geheel van het domein van sport en bewegen, waarin het onder de noemer van actieve leefstijl gaat om gedragsbeïnvloeding van actieven en inactieven: om *het bewegen tot bewegen*. Gedragsbeïnvloeding van actieven én inactieven is hét kenmerk van het gehele domein van sport en bewegen.

Figuur 5. Afbakening clusters

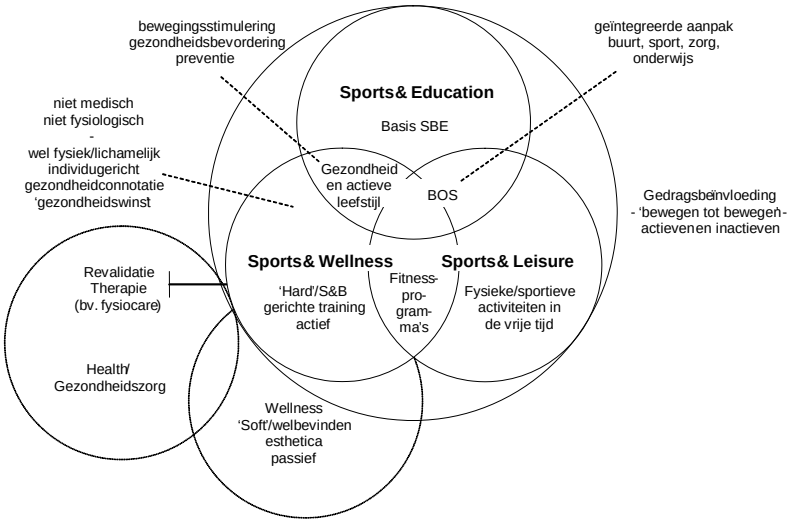

Duidelijk is dat het domein van sport en bewegen niet op een eiland staat: er zijn evidente verbindingen met gezondheidszorg (zie figuur) en met andere sectoren van de samenleving, zoals welzijn, cultuur en horeca.

Afbakening en grenzen: de rafelranden van de verschillende clusters

Zoals gezegd, de begrippenparen worden door de informanten vooral gepercipieerd vanuit de toevoegingen education, wellness en leisure. Daarbij geldt dat het begrip leisure veel sterker geassocieerd wordt met sport en bewegen dan het begrip wellness. Reden waarom met name het begrippenpaar Sports & Wellness vragen oproept. Om de drie clusters scherper van elkaar te kunnen onderscheiden wordt hieronder kort ingegaan op de overlap er tussen.

Het begrippenpaar *Sports & Education* sluit het meest direct aan bij de belevingswereld van de informanten (wordt het snelst herkend). Het wordt direct geassocieerd met de tendens tot verbreding, tot verbinding van het domein van sport en bewegen met die van het buurtwerk, het verenigingsleven en de gezondheidszorg (preventie), en daarmee met de centrale positie van (het bewerkstelligen van) duurzame gedragsverandering bij jongeren, actieven en inactieven. Ook wordt via de topsportstimulering de verbinding gemaakt naar breedtesport: topsport als motiverend voorbeeld en aanhaakpunt voor breedtesportactiviteiten.
In de interviews is wel geopperd dat kinderen met overgewicht eigenlijk door een Personal Trainer begeleid zouden moeten worden. Het probleem doet zich voor dat veel fitness centra een leeftijdondergrens hebben, waardoor deze kinderen daar niet terecht kunnen om onder begeleiding te bewegen. Het is een voorbeeld van de overlap met het cluster Sports & Wellness (zie figuur) waarvoor nog geen adequate voorziening beschikbaar is.

De afbakening van het cluster *Sports & Wellness* ten opzichte van de leisure is niet zo scherp als het activiteiten betreft die gericht zijn op een actieve leefstijl, ontspanning, recreatie en tegelijk bedoeld zijn om een verbetering in de gezondheid te bereiken. Voorbeelden hiervan zijn ‘nordic walking’ en het *‘Fiets je fit’* programma van de NTFU. Fitnesscentra staan overigens aan de vooravond van een grootse metamorfose. De bekende fitnessapparatuur/-toestellen gaan eruit en maken plaats voor meer 'organische' materialen, zoals ballen/elastieken en het bewegen in de vrije ruimte. De nieuwe visie wordt aangeduid met de neuronlinguïstische trainingsmethode. Ook worden integrale concepten aangeboden die overlap tussen wellness en leisure vertonen. Voorbeelden daarvan zijn Fitland (Mill), Orbis (Sittard), Atrium Medisch Centrum (Heerlen), Wellness boulevard/Thermae 2000 (Valkenburg) waar sprake is van combinaties van fitness met voorzieningen als een schoonheidssalon, een medisch post, plastische chirurgie en fysiotherapie.

Voor zover er, vanuit het cluster *Sports & Leisure* geredeneerd, overlap tussen wellness en leisure (zie figuur) voorkomt, wordt dat als minder problematisch ervaren. Men beschouwt het wellnessdeel dan als geïntegreerd onderdeel van het leisurepakket.
Overlap met Sports & Education is te vinden enerzijds waar samenwerkingsverbanden bestaan met scholen, buitenschoolse sportstimulering programma’s, pleinsport en buurtsport, en anderzijds waar de doelstelling is het bereiken van maatschappelijke doelen (voorbeelden: projecten REBOUND, BOS, GALM en MBvO). Als het om functies gaat zijn die niet eenduidig aan het cluster Sports & Leisure toe te wijzen. Omgekeerd kunnen functies als BOS-coördinator en BOS-consulent uit het cluster Sports & Education ook bij het cluster Sports & Leisure worden ondergebracht.

Naar een eenduidige definitie en naamgeving van de drie clusters

Al het bovenstaande in ogenschouw nemend, kan gesteld worden dat de door FHS ingeslagen weg, c.q. de voorgestelde indeling in de drie clusters aansluit bij bewegingen op de (arbeids)markt voor sport en bewegen.

Het *cluster Sports & Education* is qua naamgeving goed gekozen. In dit cluster staat het maatschappelijke voorop. Om daar recht aan te doen zou overwogen kunnen worden om het begrippenpaar uit te breiden met het begrip 'Society': cluster Sports, Society & Education. Vooralsnog is daar echter geen dringende reden toe.

Definitie Sports & Education

Sports & Education staat voor het leggen van een *basis* voor een actieve leefstijl. Het heeft evident betrekking op het domein van de (docenten) lichamelijke opvoeding en daarnaast op het intensiveren van de samenwerking tussen sportverenigingen en scholen geplaatst binnen het kader van de samenhangende ontwikkeling van sport- en bewegingsactiviteiten van jongeren in de driehoek buurt – onderwijs – sport.

Het *cluster Sports & Wellness* is het minst eenduidig. Dat wordt enerzijds veroorzaakt door de overlap met het begrip leisure (in de beeldvorming 'omvat' het containerbegrip leisure het begrip wellness) en anderzijds door de in hoofdstuk 2 beschreven ambiguïteit van het wellness begrip zelf (onderscheid in harde en softe kant). Het cluster Sports & Wellness wordt ook het minst vanzelfsprekend geassocieerd met sport en bewegen en dus het minst als begrippenpaar opgevat.
Gelet op de evidente gezondheidsconnotatie die de informanten toekennen aan dit cluster wordt voorgesteld om het begrippenpaar uit te breiden met de term 'Health'. Daarmee zou dan sprake zijn van het cluster Sports, Health & Wellness. De typering van het cluster door FHS sluit daar overigens zeer nauw bij aan.

Definitie Sports, Health & Wellness

Sports, Health & Wellness is gericht op het stimuleren van een actieve leefstijl, die bijdraagt aan de kwaliteit van leven en een gevoel van welzijn, met het oogmerk op het instandhouden en bevorderen van de gezondheid, door middel van lichamelijke, fysieke activiteiten in de vorm van sport en beweging.

Qua naamgeving sluit het *cluster Sports & Leisure* het best aan bij de belevingswereld van de mensen in het werkveld. Leisure wordt direct geassocieerd met sport en bewegen als vrije tijdsbesteding. Het lijken als het ware synoniemen.

Definitie Sports & Leisure

Sports & Leisure staat voor de invulling van een actieve leefstijl, door als vrijetijdsbesteding deel te nemen aan fysieke en sportieve activiteiten, gericht op het ervaren van een individuele belevenis.

Indeling in beroepen en korte vooruitblik op de arbeidsmarktkansen

In onderstaande figuur worden de kernfuncties (beroepen) uit het voorafgaande nogmaals in samenhang gepresenteerd.

Figuur 6. Professionals actieve leefstijl

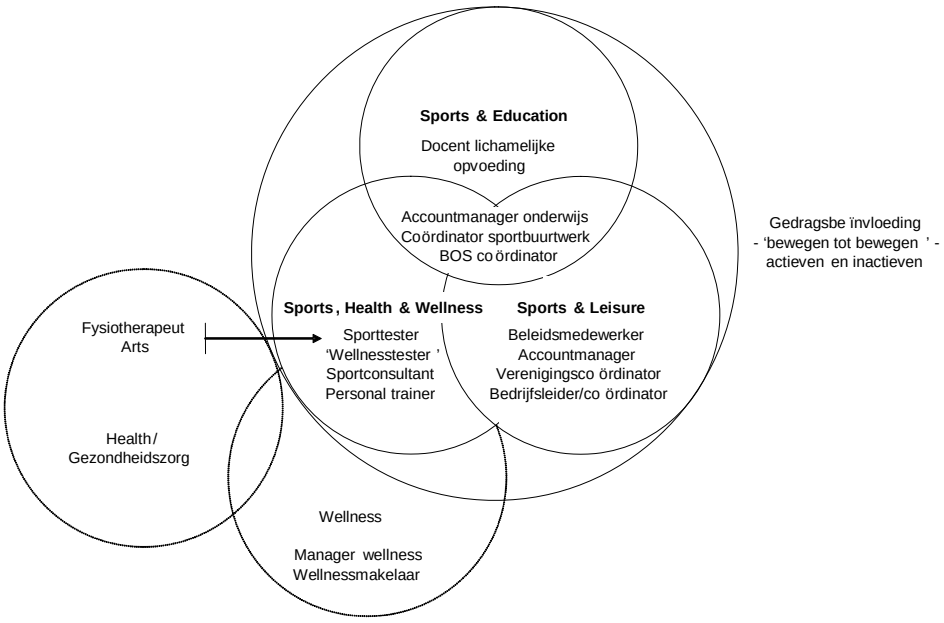

Behoefte op de arbeidsmarkt: eerste indicaties

Sports & Education
Aangegeven wordt dat van het vrijkomen van structurele overheidsmiddelen (BOS) een belangrijke prikkel is en zal blijven uitgegaan om het werk meer inhoud te geven. Daarom worden de vooruitzichten op toekomstig werk voor HBO sport en bewegen afgestudeerden op dit terrein als zeer gunstig ingeschat.

Sports & Wellness
Respondenten laten zich positief uit over de toekomstige arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden HBO sport en bewegen. Juist de combinatie van competenties - bewegen-tot-bewegen competenties gecombineerd met zakelijke competenties - maakt het een aantrekkelijke groep voor werkgevers. Momenteel werken in de fitness branche overigens overwegend nog mensen met CIOS achtergrond, maar in de toekomst zal het aandeel HBO'ers toenemen. De arbeidsmarktbehoefte aan Personal Trainers en Coaches is sterk aan het groeien.

Sports & Leisure
Respondenten geven aan dat cluster Sports & Leisure als branche sterk conjunctuurgevoelig is. Als het economische tij keert dan zal dat in de branche snel voelbaar zijn. De huidige vooruitzichten voorspellen een groei. Tegelijkertijd wordt ook geconstateerd dat de arbeidsmarkt voor functionarissen binnen het cluster Sports & Leisure geen echte groeimarkt is, omdat de buiten-

sport- en natuursportmarkt verzadigd lijkt. Met andere woorden, er is een (blijvende) behoefte aan beroepsbeoefenaren, maar het is voor de informanten moeilijk om aan te geven hoe groot die is. Afgestudeerden kunnen ook werk vinden bij non-profit organisaties: overheid en semi-overheid (scholen). Voor het overige zit de groei vooral in het verbeteren van de kwaliteit van de aangeboden producten, c.q. in verdere professionalisering.

5. Match met opleidingenaanbod Fontys Sporthogeschool

5.1 Inleiding

In dit rapport is eerst beschreven welke ontwikkelingen zich voordoen in het domein van sport en bewegen. Vervolgens zijn de clusters getypeerd die binnen dat domein kunnen worden onderscheiden: Sports & Education, Sports & Wellness en Sports & Leisure. Daarbij is voor elk van de clusters aangegeven waar het in dat clusters om gaat (de kern), welke functies in dat cluster kunnen worden onderscheiden en welke kerntaken en kerncompetenties deel uitmaken van het profiel van de beroepskrachten die in dat cluster werkzaam zijn. Ten slotte is stilgestaan bij de mate van overlap en naamgeving van de drie clusters. Dit brengt ons bij de derde onderzoeksvraag: in welke mate sluit het opleidingsaanbod LO en Sport- en Bewegingseducatie van Fontys Sporthogeschool (FSH) hierbij aan?

5.2 Positionering huidige opleidingen

Zoals in het vorige hoofdstuk al beschreven, ondersteunen de onderzoeksbevindingen de door FSH ingeslagen weg om hun opleidingen onder te verdelen in de clusters Sports & Education, Sports & Wellness en Sports & Leisure. Maar het bestaande opleidingsaanbod dekt niet het totale bereik van de clusters af (zie figuur 7).

Figuur 7. Afstudeervarianten naar clusters

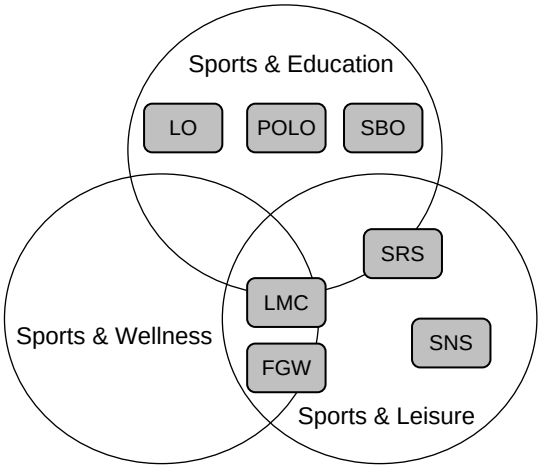

Legenda:
LO: Lichamelijke Opvoeding
POLO: Praktijkopleiding LO
SBO: Speciaal bewegingsonderwijs
LMC: Lifetime movement consultant
FGW: Fitness, Gezondheid & Welzijn
SRS: Sportieve Recreatie & Sportstimulering
SNS: Sporttoerisme & NatuurSport

Het cluster Sports & Education wordt door het huidige aanbod van afstudeervarianten volledig afgedekt. Wel moeten we er op wijzen dat het onderzoek laat zien dat de informanten verwachten dat het profiel van de huidige docent lichamelijke opvoerding (LO) significant zal gaan wijzi-

gen, zowel wat taken als competenties betreft. Deze beroepskracht zal namelijk meer en meer een rol als verbindingsofficier moeten kunnen vervullen tussen school, buurt, sportvereniging en zorg: dat vraagt nieuwe competenties.

Het cluster Sports & Leisure wordt afgedekt door 4 opleidingsvarianten (zie figuur 7). De varianten SRS en SNS kunnen worden gesitueerd in het gebied van de sportieve activiteiten in de vrije tijd. De varianten LMC en FGW vallen binnen het gebied dat wordt gedeeld met het cluster Sports & Wellness. Dit is het gebied van sportieve activiteiten in de vrije tijd, die gericht zijn op een actieve leefstijl, ontspanning, recreatie èn op het verbeteren van de gezondheid, zoals fitnesscentra aanbieden. Ook het cluster Sport & Leisure wordt dus door het opleidingsaanbod afgedekt. De vraag is wel of op beide gebieden (het ongedeelde en gedeelde gebied) behoefte bestaat aan twee afstudeervarianten. De onderzoeksbevindingen wijzen daar niet op.

Ten slotte het cluster Sports & Wellness. Figuur 7 laat zien dat het gebied dat dit cluster niet deelt met het cluster Sport & Leisure, momenteel niet wordt afgedekt door het opleidingsaanbod van FSH. In dit niet afgedekte gebied gaat het om persoonlijke begeleiding van klanten in de vorm van sportbeweegadvies, persoonlijke training, testen en meten. Dit gebied heeft een sterke gezondheidsconnotatie. Een voorbeeld van een functie in dit verband is de personal trainer.

6. Samenvattende conclusies en aanbevelingen

1. Fontys Sporthogeschool (FSH) verzorgt een Hbo-opleiding op het terrein van sport en bewegen. Op grond van eigen marktverkenningen en signalen uit onder meer studentenstages wordt verwogen het opleidingenaanbod in de volgende drie opleidingsclusters onder te verdelen:
   - cluster 1: Sports & Education
   - cluster 2: Sports & Wellness
   - cluster 3 : Sports & Leisure

   Op verzoek van FSH heeft het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) onderzoek gedaan naar de beroepenvorming in het domein van sport en bewegen, om daarmee de indeling in drie clusters nader te onderbouwen en te typeren.

2. De onderzoeksvragen waren:
   - Welke ontwikkelingen doen zich voor in de (arbeids)markten binnen het domein van sport en bewegen? Welke empirische onderbouwing kan op grond daarvan worden gegeven voor de voorgenomen indeling van de FSH-opleidingen in de drie genoemde clusters Sports & Education, Sports & Wellness en Sports & Leisure?
   - Welke nieuwe combinaties van kerntaken en kerncompetenties, i.c. welke beroepscompetentieprofielen komen voor? En in welk stadium van de beroepenvorming bevinden zich deze BCP's?
   - In welke mate sluit het bestaande opleidingenaanbod Sport- en Bewegingseducatie van Fontys Sporthogeschool aan bij de onderzoeksbevindingen met betrekking tot de hiervoor genoemde onderzoeksvragen? Wat zijn de belangrijkste verschillen en overeenkomsten?

3. Het onderzoek is uitgevoerd in drie fasen:
   a) in de *voorbereidingsfase* is een eerste operationalisering van de drie clusters gemaakt;
   b) in de empirische fase is een verdiepende literatuurstudie uitgevoerd, zijn interviews met sleutelfiguren en beroepsbeoefenaren gehouden en is een basisrapportage opgesteld over de beroepenstructuur sport en bewegen en de daarbinnen voorkomende nieuwe combinaties van kerntaken en kerncompetenties (onderzoeksvraag 1 en 2);
   c) in de adviesfase is het opleidingenaanbod gematcht, op grond waarvan een advies is opgesteld over de door FHS te nemen besluiten ten aanzien van de herstructurering van de opleiding (onderzoeksvraag 3): zie verderop.

4. Actieve leefstijl als kristallisatiepunt

   Sport en bewegen komen meer en meer in het teken te staan van het breed onderschreven streven naar een actieve en gezonde leefstijl. Deze 'ombuiging' naar actieve leefstijl wordt gekenmerkt door een geïntegreerde aanpak. Parallel aan deze ontwikkeling lijkt voor wat betreft de beroepsuitoefening, c.q. de beroepen in het domein van sport en bewegen te gelden dat de ingang *'actieve leefstijl'* meer en meer hét overkoepelende of gemeenschappelijke kenmerk zal worden. Werkenden in het domein kunnen dan ook worden aangeduid als *professionals actieve leefstijl*.

5. Typering van de clusters Sports & Education, Sports & Wellness en Sports & Leisure

Sports & Education staat voor het leggen van een *basis* voor een actieve leefstijl; hèt domein van de (docenten) lichamelijke opvoeding. Daarnaast speelt dit domein in op de tendens naar intensivering van de samenwerking tussen sportverenigingen en scholen, de opkomst van brede scholen en de deels daarmee samenhangende ontwikkeling van sport- en bewegingsactiviteiten in de driehoek buurt, onderwijs en sport (BOS).
Voor de docent lichamelijke opvoeding *nieuwe stijl* leiden deze ontwikkelingen tot significante veranderingen in het beroepscompetentieprofiel. Naast de reguliere taken en de daarvoor noodzakelijke competenties zal deze docent meer en meer in de rol van 'verbindingsofficier' een brug moeten slaan naar (de keten van) de buurt, de sportverenigingen en de zorg. Dit vraagt om een verbreding van de ALO-opleiding, onder meer door de koppeling te maken naar het kunnen organiseren en begeleiden van naschoolse activiteiten. Van de nieuwe docent worden competenties vereist als: gedragsbeïnvloeding, verleiding 'coping gedrag' en het aangrijpen van met elkaar verweven situaties en contexten om de leefstijl te beïnvloeden. Daarnaast dient de docent lichamelijke opvoeding soepel te kunnen omgaan met mensen, gevoelig en sociaal vaardig te zijn, creatief te zijn in het bedenken van gevarieerd aanbod aan sport/beweegactiviteiten en kennis te hebben van andere culturen en van andere manieren van communicatie. Het wordt zijn of haar taak om samen met anderen bij te dragen aan *een blijvende gedragsverandering* bij de jongeren om te blijven bewegen, om een actieve leefstijl te ontwikkelen.

Het cluster *Sports & Wellness* is gericht op het ontwikkelen van een actieve leefstijl die bijdraagt aan de kwaliteit van leven en aan een gevoel van welzijn. Het begrip 'wellness' blijkt een nog lastig en ongrijpbaar begrip te zijn. De informanten uit dit onderzoek zijn onverdeeld in hun mening dat het cluster Sports & Wellness een *gezondheidsconnotatie* heeft en dat het *niet* het (sport)medische domein bestrijkt. De klanten in het cluster Sports & Wellness zijn geen patiënten, maar in principe gezonde mensen. Mensen komen hier terecht nadat het traject van sportgeneeskundige en sportfysiotherapie is afgerond, om het bereikte resultaat te bestendigen en consolideren. Het cluster Sports & Wellness heeft daarmee als doel de 'functionaliteit' van de klant te verbeteren: de doelgroep naar een hoger wellness-niveau en gezondheidsniveau te brengen.
Het gaat in het cluster Sports & Wellness om een vrije keuze. Verschillende informanten maken in dit verband het onderscheid tussen *movers* en *non-movers*. Binnen het cluster Sports & Wellness is sport een middel om een ander doel te bereiken en moeten de non-movers 'bij de hand gepakt' worden. Een ander onderscheid is dat tussen de zachte en de harde kant van het wellnessconcept. Bij de zachte kant gaat het om zaken als welbevinden, luxe, passief genieten, et cetera. De harde kant heeft betrekking op zaken als fysiek/lichamelijk actief, training en sport en bewegen.
Functionarissen werkzaam in het cluster Sport & Wellness hebben paramedische vakinhoudelijke kennis en affiniteit met de zorgsector. Het zijn mensen die open en communicatief zijn, gericht op cliënt en cliëntgroepen, en die agogisch en psychologisch inzicht paren aan ondernemingszin. Ze zijn veelzijdig en blijven zich ontwikkelen. Ze zijn spin-in-het-web, en bruggenbouwers naar andere partners. Innovaties in bedrijven en zorg en welzijn volgen ze op de voet. Zo worden steeds vaker voor speciale doelgroepen (zoals kinderen met overgewicht) preventieve sportprogramma's uitgevoerd, die gestimuleerd worden door de overheid, zorgverzekeraars, Arbodiensten, re-integratiebedrijven en GGD's. Hierbij wordt de sport als

middel ingezet: ter bestrijding van overgewicht, ter bevordering van een gezond leven, versterken van sociale cohesie et cetera.
Afhankelijk van de werksetting behoren leidinggevende en/of marketingachtige taken (o.a. begeleiden van professionals als 'people manager', opstellen businessplannen, maken van marktanalyses) juist meer of juist minder tot het takenpakket. In de toekomst zal het methodisch werken met cliënten en cliëntgroepen echter onverkort de kerntaak in dit profiel blijven.

Bij *Sports & Leisure* gaat het om de invulling van een actieve leefstijl, om deel te nemen aan een actieve belevenis als onderdeel van een actieve leefstijl. De definitie van dit cluster van Fontys Sport Hogeschool is voor het werkveld zeer herkenbaar: *alle fysieke /sportieve activiteiten, die we in de vrije tijd uitvoeren, die ons iets laten beleven waardoor we ons lekker voelen en een bijdrage leveren aan een actieve leefstijl.'*
Sports & Leisure omvat alles wat met actieve recreatie, sportieve evenementen, reizen en toerisme te maken heeft. Omdat mensen meer keuzemogelijkheden krijgen om hun vrije tijd in te vullen, ontwikkelen sportevenementen zich tot evenementen met een groot aanbod van activiteiten op sociaal en commercieel gebied. Het worden ontmoetingsplaatsen voor verschillende groepen mensen. Steeds vaker komt de markt met een gebundeld aanbod, een totaalconcept.
Voor werkenden in het cluster Sports & Leisure is politieke affiniteit en strategisch kunnen denken een absolute vereiste. Ook moeten zij in staan zijn een netwerk te creëren, opdat in de toekomst plannen gerealiseerd kunnen worden. Functionarissen in het cluster Sports & Leisure zijn vooral werkzaam als vrije ondernemers of als ondernemende werknemers gericht op het uitvoeren van strategische managementtaken. Daarbij is vaak samenwerking met de overheid en andere partijen aan de orde. Voor de uitvoering van het werk dienen de werkenden in dit cluster te beschikken over veel sporttheoretisch en sportpraktische bagage, ongeacht of ze ook zelf als sportinstructeur actief zijn: affiniteit met sport is niet voldoende.
Hoewel het accent in de beroepspraktijk doorgaans zal liggen bij de strategische managementtaken, zal het in het dagelijkse werk veelvuldig voorkomen dat ook operationele, uitvoerende taken (zoals een sportaccommodatie beheren) worden waargenomen. De toekomst lijkt echter te liggen bij het strategische: zicht houden op trends en ontwikkelingen en adequaat reageren op kansen in de markt.

6. Samenhang tussen de clusters
   Het domein van sport en bewegen omvat de drie clusters Sports & Education, Sports & Wellness en Sports & Leisure gezamenlijk (zie figuur 8). Onder de noemer van actieve leefstijl gaat het dan om gedragsbeïnvloeding van actieven en inactieven: om *het bewegen tot bewegen*. Gedragsbeïnvloeding van actieven én inactieven is hét kenmerk van het gehele domein van sport en bewegen. Al even evident is dat het domein van sport en bewegen niet op een eiland staat: er zijn sterke verbanden met gezondheidszorg en met andere sectoren van de samenleving, zoals welzijn, cultuur en horeca.

Figuur 8. Afbakening van clusters

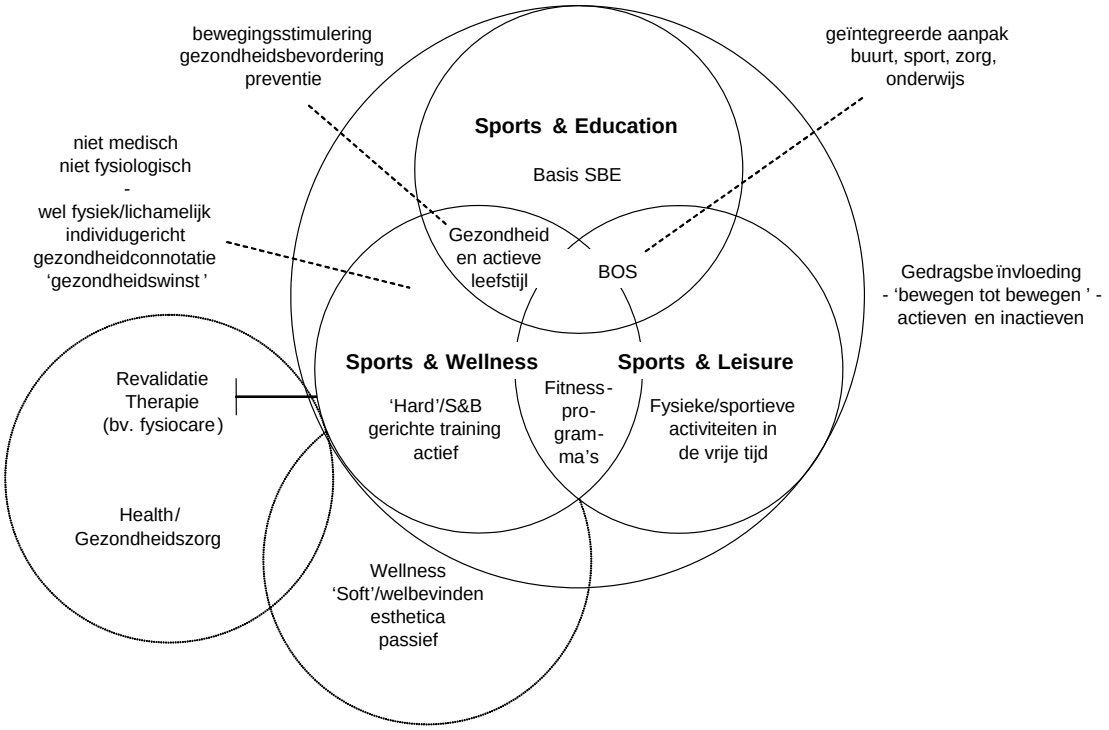

7 Naamgeving en definitie

Het cluster *Sports & Education* is qua naamgeving goed gekozen. Sports & Education staat voor het leggen van een basis voor een actieve leefstijl. Het heeft evident betrekking op het domein van de (docenten) lichamelijke opvoeding en daarnaast op het intensiveren van de samenwerking tussen sportverenigingen en scholen geplaatst binnen het kader van de samenhangende ontwikkeling van sport- en bewegingsactiviteiten van jongeren in de driehoek buurt – onderwijs – sport.

Het cluster *Sports & Wellness* is het minst eenduidig. Dat wordt veroorzaakt door de overlap met het begrip leisure (in de beeldvorming 'omvat' het containerbegrip leisure het begrip wellness) en door de ambiguïteit van het begrip zelf (met een harde en zachte kant). Gelet op de evidente gezondheidsconnotatie die de informanten toekennen aan dit cluster wordt aanbevolen om het begrippenpaar uit te breiden met de term *Health*. De naamgeving van het cluster wordt dan *Sports, Health & Wellness*. Dit cluster is gericht op het stimuleren van een actieve leefstijl, die bijdraagt aan de kwaliteit van leven en een gevoel van welzijn, met het oogmerk op het in stand houden en bevorderen van de gezondheid, door middel van lichamelijke, fysieke activiteiten in de vorm van sport en beweging.

Qua naamgeving sluit het *cluster Sports & Leisure* het best aan bij de belevingswereld van de mensen in het werkveld. Leisure wordt direct geassocieerd met sport en bewegen als vrije tijdsbesteding. Het lijken als het ware synoniemen. Sports & Leisure staat voor de invul-

ling van een actieve leefstijl, door als vrijetijdsbesteding deel te nemen aan fysieke en sportieve activiteiten, gericht op het ervaren van een individuele belevenis.

8. Fit van bestaande FSH-opleidingen met de drie clusters
   Overal gezien is sprake van een goede fit van het opleidingsaanbod van FSF op de drie onderscheiden clusters in het domein van sport en bewegen. De clusters Sports & Education en Sports & Leisure worden in hun geheel afgedekt door de afstudeervarianten. In het cluster Sports & Wellness wordt alleen het gebied afgedekt dat wordt gedeeld met het cluster Sports & Leisure (fitness). Voor het andere deel van dit cluster worden geen opleidingen aangeboden.

9 Aanbevelingen

a. De onderzoeksbevindingen ondersteunen keuze 4 van FHS om het huidige opleidingenaanbod te herstructureren, wat betreft het handhaven van de huidige CROHO-opleidingen (LO en SBE) met een eigen major per opleiding en het aanpassen van de competentieprofielen voor SBE. De afstudeervarianten worden losgelaten en er komen 3 hoofdfases: Sports & Education, Sports & Wellness en Sports & Leisure. Omdat uit het onderzoek blijkt dat er in het domein sport en bewegen sprake is 3 deelmarkten en er binnen Sports & Leisure geen behoefte is aan verdere differentiatie, is dit de meest geëigende keuze.

b. Zoals hiervoor (zie 8.) beschreven, wordt momenteel niet het gehele cluster Sports & Wellness gedekt. We bevelen aan onderzoek te doen naar de beroepenvorming in dit segment van sport en bewegen en naar de behoefte aan een bacheloropleiding daarvoor, bijvoorbeeld voor de functie van personal trainer, die op dit gebied kan worden gesitueerd.

c. Zoals al beschreven bij conclusie 7, bevelen we aan de naam van het cluster Sports & Wellness uit te breiden met de term *Health.* Reden daarvoor is de gezondheidsconnotatie die de informanten toekennen aan dit cluster. De naamgeving van het cluster wordt dan *Sports, Health & Wellness*.

d. Volgens de informanten gaat het profiel van de huidige docent lichamelijke opvoeding significant wijzigen, zowel wat taken als competenties betreft. Deze beroepskracht moet namelijk meer en meer een rol als verbindingsofficier kunnen vervullen tussen school, buurt, sportvereniging en zorg: dat vraagt nieuwe competenties. We bevelen daarom aan een nieuw beroepscompetentieprofiel voor de docent lichamelijke opvoeding op te stellen.

Literatuur en documentatie

Aldenkamp, R. Profiel sport- en beweegleider senioren (2005), *Een goed functionerende professional met een groot welzijnshart.* Bennekom: NISB.

Bekhuis, J. (2006). Hbo-Master Domein Sport & Bewegen. Leusden: Bestuur & Management Consultants.

FSH (2006). *Opleidingscompetentieprofiel Sport- en bewegingseducatie (SBE). Leraar lichamelijke Opvoeding (LLO).* Tilburg: Fontys Sporthogeschool.

Haasakker, C., H. Timmermans en K. Daenen (2005). *Beroepsprofiel SBE (concept)*. Tilburg: Fontys Sporthogeschool.

Liefhebber, S., G. van den Berg, K. van der Burgt & F. Peters (2000), *Beroepenstructuur Sport en bewegen.* Utrecht: NIZW / CBO.

Luijkx, J. & P. Vlaar (2004), *Profiel coördinator sportbuurtwerk.* Utrecht: NIZW.

Ministerie van VWS (2005), *Tijd voor sport. Bewegen, meedoen, presteren.* Den Haag: Ministerie van VWS (Kabinetsnota sportbeleid).

Schuit, H. & Roelofs, M. (2006). Onderzoek naar het beroepscompetentieprofiel van de Sport- en Bewegingseducator en de macrodoelmatigheid van de opleiding Sport- en Bewegingseducatie. Nijmegen: KBA.

Schuit, H en M. Roelofs (2007). *Arbeidsmarktperspectieven en functieprofiel LOBOS'ers*. Nijmegen: KBA.

Bijlage 1 – Overzicht van geraadpleegde sleutelpersonen

Sleutelpersoon	Organisatie
Eric de Ruijter	Sport Assistance
Richard van Riel	Fitness First
Rianne Hameete-Mulder	NTFU
Martijn van Gool	Rocks ‘n Rivers
Hans Lanters	Rocca
Bart van Breemen	KNWV
Frank Schoonbrood	Gemeente Maastricht
Michiel de Haan	Sportbedrijf Tilburg
Anja Bruinsma	Federatie van Sportmedische Instellingen
Paul Orbons	Provincie Limburg
Jack Opgenoord	Huis voor de Sport. Limburg
Ben Moonen	Sport en Leisure
Dennis Arts	FSH domeindesk. FGW
Ronald Klomp	FSH teamleider SBE
René Boom	FSH domeindesk. SNS
Coreline Haasakker	FSH domeindesk. Lifetime movement
Frank de Kok	FSH teamleider LO
Rob Aldenkamp	NISB
Ronald Wouters	Fit!vak
Hugo van der Poel	Universiteit van Tilburg
Jack de Rijk	NKBV / FSH
Frank Driessen	Thermea 2000

Bijlage 2 – Overzicht van geraadpleegde beroepsbeoefenaren

Beroepsbeoefenaar	Organisatie
Martin Loznik	Sportstichting Sittard-Geleen
Jack van den Eijnden	Gemeente Eindhoven
Peter Hollebrand	Outdoorvalley
Evert de Koning	Recreatiepark Oost-Maarland BV
Gerard Koot	Maxima Medisch Centrum
Theo Bakkum	Sports & Health Management BV
Toon Verbraak	Wave Events
Coen van Schijndel	Fitland Gemert
Ton Keyaerts / Remi Brouns	Il Fiore Healthcenters Herteheym
Monique Korten	Life Style Health & Prevention
Gerben Peeters	Medi Sport
Joel van Lierop	Centre Parcs
Dennis Verwey	Fitness First
John van Heel	Fitness
Imte Schoenmakers	Fitness First
Hein Poell	Gemeente Maastricht
Ed Claassens	Gemeente Venlo
Frans van Beurden	Sportbedrijf Tilburg team breedtesport
René Hendrikx / Sandra Heerius	Sportservice Noord-Brabant